

Rosen, Janina

"Der Silberring von Trichtingen. Festschrift der Archaeologischen Gesellschaft zu Berlin zur Feier des hundertjaehrigen Bestehens des Archaeologischen Instituts des deutschen Reiches am 21 April 1929", Peter Goessler, Berlin 1929 : [recenzja]

Światowit 15, 199-200

1932 - 1933

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Merhart v. Gero. Bronzezeit am Jenissei. Ein Beitrag zur Urgeschichte Sibiriens. Verlag von A. Schroll et C-o. in Wien 1926, 8-ka, 190 str., z 12 tabl. i 6 il. w t.

Dzieło prof. Merharta jest wynikiem kilkuletnich studiów i badań autora na Syberji podczas niewoli. Znajdujemy tam opis warunków geograficznych, w których powstały i rozwijały się kultury syberyjskie epoki brązu. W kręgu przemysłu brązowego t. zw. minusińskim, wykazał autor wpływy zachodnie, wschodniorosyjskie, widoczne zwłaszcza wśród siekier brązowych typu krasnojarskiego. Nie były to prawdopodobnie oddziaływania etniczne, ale raczej wpływy drogą handlu, przenikające z Rosji poprzez przejściowe terytoria uralskie nad Jenisiej. Osobną uwagę skierował autor na styl zwierzęcy w kręgu minusińskim, który wyrósł z korzeni starożytnego Wschodu. Niełatwym zadaniem było opracowanie chronologii epoki brązu na Syberji. Wydaje mi się zgodnym z rzeczywistością datowanie rozwiniętego okresu epoki brązu w kręgu minusińskim na VI w. prz. Chr.

Praca prof. Merharta odznacza się ostrożnością sądów, dobrem opanowaniem przedmiotu i szerokim tłem, na którym dobrze rysują się kontury epoki brązu nad Jenisiejem. Warto z nią się zapoznać.

W. A.

Goessler Peter. Der Silberring von Trichtingen. Festschrift der Archaeologischen Gesellschaft zu Berlin zur Feier des hundertjaehrigen Bestehens des Archaeologischen Instituts des deutschen Reiches am 21 April 1929. Berlin 1929. 4-o str. 36 + 28 rys. + IV tabl.

Goessler daje bardzo drobiazgowy i staranny opis torquesa srebrnego (wagi 6,744 kg), znalezionego luźno w 1928 r. przy robotach wodnych w Trichtingen (Oberamt Sulz) w wsch. Wirtembergji. Jądro torquesa stanowiła gruba sztaba żelazna, zgięta owalnie. Sztaba była pokryta płaszczem z grubych taśm i drutów wykutych w srebrze i lutowanych w kierunku podłużnym. Płaszcz ozdobiony został ornamentem tłoczonym puncą i wykowanym, podkreślającym poszczególne jego części. Na każdy koniec sztaby został nasunięty mały, skręcany torques, oraz głowa byka odlana w srebrze. Ornamentacja płaszcza, potraktowana geometrycznie, wykazuje podług Goesslera, mimo elementów greckich, zachodni charakter. Jest to ornament celtycki, jak bezsprzecznie celtyckimi są owe małe skręcane torquesy z końcami w kształcie pieczęci, nasunięte na głowy byków. Torquesy te spełniają rolę łącznika między linearnie ujętym ornamentem płaszcza i zupełnie realistycznie odlanymi głowami byków. Głowy przedstawiają młode byczki rasy bos taurus longifrons. Podając cały szereg reprodukcji zabytków, które mogą stanowić analogię do torquesu z Trichtingen, Goessler stwierdza, że nie jest on pochodzenia greckiego. Niema w nim również rdzennie scytyjskich pierwiastków. Natomiast istnieją podobieństwa stylowe między torquesem z Trichtingen i scyto-greckimi wyrobami z Rumunji i z południowo-rosyjskich kurhanów od Dniepru po Kaukaz. Pokrewne elementy wykazują późno-irańskie wyroby z Aleksandropolu i Starobelska, oraz zbliżone do nich zabytki

z Europy wschodniej. Dalej Goessler zestawia znaleziska posiadające pewne cechy wspólne z torquesem z Trichtingen z kręgu kultury celtyckiej. Do nich należy kocioł z Gundestrup i z Hildesheim, kilka okazów rzeźby gallo-rzymskiej. Ornament linearny płaszcza srebrnego torquesu z Trichtingen przypomina niektóre celtyckie bransolety szklane środkowo-lateńskie. Żalować należy, że Goessler zbyt mały nacisk położył na wyszukanie analogij do torquesu wśród zabytków, reprezentujących czyste celtyckie typy. Cytowane okazy pochodzą z późno-lateńskiego okresu i są pod silnym prowincjonalno-rzymskim wpływem. Goessler stwierdza istnienie stylu skupiającego w sobie pierwiastki wschodnie: trackie, scyto-greckie, późno-irańskie i zachodnie: celtyckie. Styl ten celto-irański przez Borowkę i kilku innych archeologów był określany jako styl sarmacki, który podobnie, jak styl scytyjski, cechuje dążność do odwrotu od realizmu. Torques z Trichtingen jest jednym z piękniejszych okazów stylu celto-irańskiego. Goessler datuje go na koniec II. w. prz. Chr. Torques ten jest zatem jeszcze jednym dowodem dość zacieśnionych stosunków i zapożyczeń kulturowych między plemionami wschodnio-celtyckimi a ludźmi zamieszkującymi basen nadczarnomorski. Goessler w swej pięknie wydanej pracy, będącej bardzo ciekawym przyczynkiem dla zrozumienia genezy stylu wczesno- i środkowo-lateńskiego, nie uwzględnił zupełnie mnożących się z roku na rok znalezisk celtyckich wschodnio-europejskich. Są to zabytki przeważnie o typach wczesno-lateńskich, co zdaje się świadczyć, że Celtowie zajęli porzecze dolnego Dunaju, Mołdawę i Ukrainę pod koniec V-go i na początku VI-go w. prz. Chr., t. zn. nieco wcześniej aniżeli to dotychczas było przyjmowane. Zestawienie tych znalezisk celtyckich i celto-scytyjskich z krajów nadczarnomorskich w znacznym stopniu rozjaśniłoby zagadnienia, związane nie tylko z torquesem z Trichtingen, ale także i z ekspansją kultury celtyckiej na europejskim Wschodzie.

Janina Rosen.

REGULAMIN REDAKCJI „ŚWIATOWITA”.

- 1) Prace przeznaczone do druku winny być pisane na maszynie na jednej stronie arkusza, z pozostawieniem marginesu.
- 2) Wyrazy lub zdania, które mają być drukowane czcionkami rozstawionymi, należy podkreślać linią pojedynczą ciągłą; kursywę oznacza linia kreskowana, a t. zw. tłusty druk linia podwójna.
- 3) Do prac należy dołączyć streszczenie w języku obcym.
- 4) Rysunki winny być wykonane czarnym tuszem. Fotografje, nie mniejszego formatu niż 9×12 , winny być na błyszczącym papierze. Autor winien oznaczyć na odwrotnej stronie nadsyłanych ilustracyj miejsce pochodzenia danego obiektu, jego skalę oraz ilość potrzebnego zmniejszenia.
- 5) Odpowiedzialność za treść prac i za prawo reprodukcji ilustracji ponoszą autorowie.

W pracach redakcyjnych, zwłaszcza w tłumaczeniach na języki obce i w korektach t. XIV i XV „Światowita”, współdziałała wydatnie p. Jadwiga Antoniewiczowa.